

Meldunek 12/A/02

o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach związkami chemicznymi zgłoszonych w okresie od 1.12 do 15.12.2002 r.

Jednostka chorobowa (symbole wg "Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych" ICD-10)	Meldunek 12/A		Dane skumulowane	
	1.12.02. do 15.12.02.	1.12.01. do 15.12.01.	1.01.02. do 15.12.02.	1.01.01. do 15.12.01.
Choroba wywołana przez ludzki wirus upośl.odp.: ogółem (B20-B24)	9	4	107	118
Dur brzuszny (A01.0)	-	-	5	5
Dury rzekome A.B.C. (A01.1-A01.3)	1	-	2	1
Salmonelozy: ogółem (A02)	379	395	20401	19629
Czerwonka bakteryjna /szigelozą/ (A03)	-	8	217	128
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe: ogółem (A04)	266	137	4556	4312
Wiusowe i inne określone zakażenia jelitowe: ogółem (A08)	187	164	6199	4343
Biegunki u dzieci do lat 2: ogółem (A04; A08; A09)	632	507	17268	14323
w tym: BNO, prawdopodobnie pochodzenia zakaźnego (A09)	424	313	10797	9129
Teżec: ogółem (A33-A35)	-	1	20	18
Błonica (A36)	-	-	-	-
Krztusiec (A37)	106	105	1667	2305
Szkarlatyna /płonica/ (A38)	153	173	3924	5724
Zapalenie opon mózgowych: razem	80	121	1881	2270
w tym: meningokokowe (A39.0)	7	3	76	95
wywołane przez <i>Haemophilus influenzae</i> (G00.0)	3	2	66	67
inne bakteryjne, określone i nie określone (G00.1-G00.9)	28	23	569	637
wirusowe, określone i nie określone (A87; B00.3; B02.1)	37	76	987	1276
inne i nie określone (G03)	5	17	183	195
Zapalenie mózgu: razem	19	25	478	539
w tym: meningokokowe i inne bakteryjne: ogółem (A39.8; G04.2)	6	6	98	110
wirusowe, przenoszone przez kleszcze (A84)	4	8	123	194
inne wirusowe, określone (A83; A85; B00.4; B02.0; B25.8)	1	1	25	21
wirusowe, nie określone (A86)	4	7	152	144
poszczepienne (G04.0)	-	-	1	-
inne i nie określone (G04.8-G04.9)	4	3	79	70
Riketsjozy: ogółem (A75-A79)	-	-	1	1
Ostre nagminne porażenie dziecięce, łącznie z poszczepiennym (A80)	-	-	2	-
Ospa wietrzna (B01)	5788	4991	84230	101812
Odra (B05)	1	-	30	131
Różyczka: ogółem (B06; P35.0)	212	760	40294	83683
Wirusowe zap. wątroby: typu A (B15)	9	41	327	689
typu B (B16; B18.0-B18.1)	112	95	1851	2171
typu C (B17.1; B18.2)	97	82	1806	1753
typu B+C (B16; B18.0-B18.1 + B17.1; B18.2)	8	5	75	108
inne i nieokreśl.(B17.0;B17.2-.8;B18.8-.9;B19)	8	8	196	200
Świnka /nagminne zapalenie przyusznic/ (B26)	2709	1553	37285	15715
Włośnica (B75)	2	39	28	50
Świerzb (B86)	831	852	15048	15775
Grypa: ogółem (J10; J11)	13253	10899	217454	567151
Bakteryjne zatrucia pokarmowe: razem	556	499	26203	24003
w tym: salmonelozy (A02.0)	376	394	20296	19541
gronkowcowe (A05.0)	4	21	1199	612
jadem kiełbasianym /botulizm/ (A05.1)	3	3	83	62
wywołane przez <i>Clostridium perfringens</i> (A05.2)	-	-	5	1
inne określone (A05.3-A05.8)	8	3	315	313
nie określone (A05.9)	165	78	4305	3474
Zatrucia naturalnie toksycznym pokarmem: ogółem (T62)	1	2	80	250
w tym: grzybami (T62.0)	1	2	61	227
Inne zatrucia: ogółem (T36-T60; T63-T65)	530	477	8762	8780
w tym: pestycydami (T60)	-	1	105	220
lekami, prep.farmakologicznymi i subst.biolog. (T36-T50)	298	151	5288	4860
alkoholem (T51)	121	45	1716	1597
Ostre porażenia wiotkie u dzieci (0-14 lat)	2	3	69	72

Zachorowania zgłoszone w okresie 1-15.12.2002 r. wg województw

Województwo	Choroba wyw.przez ludzki wirus upośl. odp.: ogółem (B20-B24)	Dur brzuszny (A01.0)	Dury rzekome A.B.C. (A01.1-3)	Salmonelozy: ogółem (A02)	Czerwonka bakteryjna /szigelozą/ (A03)	Biegunki u dzieci do lat 2: ogółem (A04; A08; A09)	Teżec: ogółem (A33-A35)	Krzusiec (A37)	Szkarlatyna (A38)	Zapalenie opon mózgowych		Zapalenie mózgu	
										Ogółem (A39.0; A87; B00.3; B02.1; G00; G03)	w tym: meningokokowe (A39.0)	Ogółem (A39.8; A83-86; B00.4; B02.0; B25.8; G04.0; G04.2; G04.8-9)	w tym: wirusowe, prz. przez kleszcze (A84)
POLSKA	9	-	1	379	-	632	-	106	153	80	7	19	4
Dolnośląskie	8	-	1	26	-	28	-	4	15	4	-	2	2
Kujawsko-Pomorskie	-	-	-	20	-	47	-	13	9	3	-	1	-
Lubelskie	-	-	-	20	-	24	-	1	6	4	-	1	-
Lubuskie	1	-	-	6	-	1	-	2	1	1	-	-	-
Łódzkie	-	-	-	27	-	37	-	14	2	3	1	1	-
Małopolskie	-	-	-	32	-	29	-	2	15	9	1	-	-
Mazowieckie	-	-	-	85	-	93	-	10	17	11	1	4	-
Opolskie	-	-	-	10	-	6	-	4	4	3	-	-	-
Podkarpackie	-	-	-	14	-	54	-	1	5	4	-	1	-
Podlaskie	-	-	-	7	-	7	-	17	10	4	-	1	1
Pomorskie	-	-	-	22	-	42	-	-	9	3	-	1	-
Śląskie	-	-	-	40	-	53	-	9	20	15	1	-	-
Świętokrzyskie	-	-	-	15	-	12	-	17	3	2	1	-	-
Warmińsko-Mazurskie	-	-	-	17	-	40	-	7	13	2	1	2	1
Wielkopolskie	-	-	-	26	-	137	-	5	22	6	-	4	-
Zachodniopomorskie	-	-	-	12	-	22	-	-	2	6	1	1	-

Województwo	Ospa wietrzna (B01)	Odra (B05)	Różyczka: ogółem (B06; P35.0)	Wirusowe zapalenie wątroby			Świnka (B26)	Włośnica (B75)	Świerzb (B86)	Grypa: ogółem (J10; J11)	Bakteryjne zatrucia pokarmowe: ogółem (A02.0; A05)	Zatrucia grzybami (T62.0)	Inne zatrucia: ogółem (T36-T60; T63-T65)
				typu A (B15)	typu B: ogółem (B16; B18.0-1)	typu C: ogółem (B17.1; B18.2)							
POLSKA	5788	1	212	9	120	105	2709	2	831	13253	556	1	530
Dolnośląskie	495	-	5	-	18	11	581	-	33	341	37	-	31
Kujawsko-Pomorskie	512	-	11	1	20	5	171	-	71	339	51	-	11
Lubelskie	273	1	48	-	6	15	30	-	38	-	21	-	48
Lubuskie	169	-	16	-	3	5	115	-	17	387	6	-	28
Łódzkie	211	-	7	1	10	10	116	-	72	1867	33	-	220
Małopolskie	445	-	3	-	7	1	136	-	75	33	37	-	12
Mazowieckie	657	-	10	1	16	22	152	-	58	8059	87	-	10
Opolskie	288	-	12	-	-	1	18	-	13	557	12	-	8
Podkarpackie	259	-	11	-	2	2	213	-	58	349	16	-	17
Podlaskie	263	-	3	-	4	3	126	1	70	367	7	1	22
Pomorskie	285	-	3	5	4	-	123	-	23	215	32	-	15
Śląskie	628	-	15	-	7	1	476	-	110	268	89	-	40
Świętokrzyskie	220	-	5	-	9	17	101	-	84	5	32	-	32
Warmińsko-Mazurskie	334	-	11	-	5	1	200	1	26	2	22	-	13
Wielkopolskie	598	-	32	1	5	10	92	-	44	417	30	-	4
Zachodniopomorskie	151	-	20	-	4	1	59	-	39	47	44	-	19

Epidemia wodna niezytu żołądkowo-jelitowego w Makowie i Witowicach (gm. Gołcza, pow. miechowski, woj. małopolskie)

W dniu 24.09.2002 r. lekarz z Oddziału Obserwacyjno-Zakaźnego szpitala w Miechowie zgłosił do PSSE w Miechowie podejrzenie salmonelozu u 4 dorosłych członków jednej rodziny - mieszkańców Makowa w gminie Gołcza. Dolegliwości żołądkowo-jelitowe (nudności, wymioty, bóle brzucha, biegunka) oraz gorączka do 38°C wystąpiły u chorych późnym wieczorem 21.09.2002.

W wyniku natychmiast rozpoczętego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że podobne objawy miało 5 innych członków tej rodziny, w tym dwoje dzieci do lat 14, a 3 dalsze osoby (także krewni), spożywające okresowo posiłki wspólnie z chorymi nie zgłaszały dolegliwości.

Warunki sanitarno-higieniczne pomieszczeń w domostwie oceniono jako bardzo dobre. Dom zaopatrywany jest w wodę z wodociągu publicznego w Makowie. Od wszystkich 12 osób (chorych i zdrowych) pobrano kał do badania bakteriologicznego. Pobrano też próby podejrzanych o zakażenie produktów żywnościowych (jaja, zamrożone udko kurczaka z własnej hodowli, galaretkę wieprzowa, ciasto z kremem i ciasto z jabłkami), wymazy sanitarne z drobnego sprzętu kuchennego oraz wodę z sieci wodociągowej.

W żadnej badanej próbie kału nie stwierdzono obecności pałeczek *Salmonella*, natomiast w 4 próbach pochodzących od chorych osób wykryto pałeczki *Escherichia coli* aglutynujące z surowicą 0:25 (grupa EPEC). Również z żadnej badanej próby żywnościowej oraz z wymazów sanitarnych nie wyizolowano pałeczek *Salmonella*. Próba ciasta z kremem zawierała $4,5 \times 10^2$ /1g pałeczek z grupy *coli*.

Zbadana próba wody (z dnia 24.09.2002) pod względem bakteriologicznym nie spełniała wymagań sanitarnych z uwagi na obecność w niej pałeczek grupy *coli* oraz *coli* typu kałowego.

Z informacji uzyskanych z Oddz. Higieny Komunalnej PSSE wynikało, że w okresie od 13.08.2002 do 12.09.2002 zbadano i zakwestionowano pod względem bakteriologicznym 5 prób wody z sieci wodociągu w Makowie, w związku z czym wydano decyzję o konieczności poprawy jakości wody (26.08.2002) oraz upomnienie (18.09.2002) w stosunku do osoby odpowiedzialnej za jakość wody.

Wodociąg publiczny w Makowie oparty jest na źródłach o głębokości około 4 m. Źródła ujęte są w betonowym zbiorniku i prawidłowo zabezpieczone. Strefa bezpośredniej ochrony jest ogrodzona, oznakowana i zamknięta. Ujęcia położone są w odległości 5 m od niewielkiej rzeki, przy skarpie. Najbliższe zabudowania znajdują się w odległości 250-300 m. Zbiornik wody jest ogrodzony, prawidłowo zabezpieczony i zamknięty. Wodociąg zaopatruje mieszkańców dwóch wiosek - Maków i Witowice w gm. Gołcza (łącznie 125 przyłączy).

Badanie dwóch prób wody z sieci wodociągowej przeprowadzone w dniu 25.09.2002 również wykazało w niej obecność pałeczek *coli*, *coli* typu fekalnego oraz w jednej próbie obecność paciorkowców kałowych. W badanych próbach wody stwierdzono jedynie śladową ilość chloru. Przeprowadzona tego dnia kontrola sanitarna ujęcia wody wykazała czynny chlorator, wodociąg oznakowany tablicami informującymi o treści: "woda zdatna do użytku tylko po przegotowaniu". Zalecono poprawę skuteczności dezynfekcji wody.

W dniu 26.09.2002 przeprowadzono ponowną kontrolę

sanitarną wodociągu i procesu dezynfekcji wody. Stwierdzono w ujęciu zawartość chloru 0,5 mg/l. Próba wody z ujęcia była prawidłowa pod względem bakteriologicznym, natomiast próba wody pobranej z sieci została zakwestionowana z uwagi na obecność pałeczek z grupy *coli*, *coli* typu kałowego oraz paciorkowców kałowych. Utrzymano zalecenia dotyczące poprawy skuteczności dezynfekcji wody.

Dalsza kontrola jakości wody wykazała, że jedna z dwóch prób wody z sieci, pobranych i badanych w dn. 30.09.2002 nie zawierała chloru i również została zakwestionowana pod względem bakteriologicznym.

W związku ze stwierdzeniem bakteriologicznie złej jakości wody wodociągowej i podejrzeniem epidemii wodnej dochodzeniem epidemiologicznym objęto dodatkowo 98 gospodarstw domowych spośród 125 gospodarstw korzystających z ujęcia wody w Makowie. Łącznie nawiązano kontakt z 358 osobami. W wyniku tego postępowania ustalono, że w okresie od 16.09. do 30.09.2002. objawy żołądkowo-jelitowe z gorączką lub bez gorączki miało 39 osób (w 14 domach), w tym 12 dzieci do lat 14. Wśród objawów dominowały nudności (32 osoby), bóle brzucha (31), biegunka (28) i wymioty (17). Gorączka do 38°C wystąpiła u 14 osób. Chorzy nie korzystali z pomocy lekarskiej z powodu - jak podawali - spiętrzenia prac polowych, a także dlatego, że objawy, chociaż burzliwe, trwały krótko. Większość chorych przyznała, że zwykle pije wodę nie przegotowaną.

Pomimo że dwie następne próby wody z sieci pobrane w dniu 9.10.2002 wykazywały prawidłową zawartość chloru oraz odpowiadały wymaganiom w zakresie bakteriologicznym, utrzymano oznakowanie wodociągu tablicami informacyjnymi o niezdatności wody do użytku w stanie surowym oraz zalecono systematyczne jej chlorowanie.

Kontrolne badanie wody z sieci przeprowadzone w dniu 15.10.2002 wykazało ponownie brak chloru oraz obecność pałeczek grupy *coli* i *coli* typu fekalnego.

W związku z niesystematycznym chlorowaniem wody i nie stosowaniem się do zaleceń PSSE - wobec osoby odpowiedzialnej za jakość wody wydano tytuł wykonawczy.

Ostatnie badanie dwóch prób wody z sieci przeprowadzone w dniu 22.09.2002 wykazały zawartość chloru 0,5 mg/l i 0,3 mg/l oraz brak w niej pałeczek grupy *coli*.

Z przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego wynika, że spośród 370 mieszkańców Makowa i Witowic (w gminie Gołcza) objętych dochodzeniem - w okresie 14 dni w drugiej połowie września zachorowało 48 osób, tj. 13%. W tym czasie nie notowano podobnych zachorowań w miejscowościach sąsiednich, zaopatrywanych w wodę z innych ujęć.

Ponadto na podstawie zebranych informacji ustalono, że w okresie przed wystąpieniem zachorowań nie zanotowano zwiększonego przyboru wody w rzece, w pobliżu której znajduje się ujęcie wodociągu, nie zgłaszano jego awarii, a badania bakteriologiczne wody z sieci rzadko były kwestionowane.

Przeprowadzone dochodzenie epidemiologiczne wskazuje na *E.coli* 0:25 (EPEC) jako przyczynę zachorowań. Do epidemii doszło z powodu nieprzestrzegania zasad dezynfekcji wody w wodociągu publicznym.

W ostatnim okresie nie było intensywnych opadów deszczu, przyborów wody rzecznej, ani awarii wodociągowych. Przed 13.08.2002 r. wyniki badania wody były rzadko kwestionowane.

Dochodzenie epidemiologiczne przeprowadził z ogromnym zaangażowaniem zespół pracowników PSSE w Miechowie w składzie: kier. Oddziału Epidemiologii mgr farmacji

Wiesława Czerwińska, piel. Oddz. Epidemiologii Małgorzata Zięba, instruktorzy higieny komunalnej: Wiesława Sroga i Barbara Strug, instruktorzy higieny żywienia: Bożena Janik, Ewa Sendor i Alfreda Matuszczyk. Dyr PSSE - lek. med. Władysław Jakubowski.

lek.med. Elżbieta Sykut, Dział Epidemiologii WSSE w Krakowie

Ognisko zachorowań spowodowanych przez *Salmonella* Enteritidis w woj. wielkopolskim

W dniu 9.10.2002 r. o godz. 8³⁰ Dyrektor Szkoły Podstawowej w Babiaku powiadomił telefonicznie Państwowego Inspektora Sanitarnego w Kole o podejrzeniu zbiorowego "zatrucia pokarmowego" wśród uczniów korzystających ze stołówki szkolnej. W tym samym dniu o godz. 9³⁰ pracownicy PSSE w Kole rozpoczęli dochodzenie epidemiologiczne, które prowadzono w ścisłej współpracy ze służbami weterynaryjnymi, policją i prokuraturą do 15.10.02 r. Pierwszego dnia dochodzenia ustalono, że objawy chorobowe u pierwszej osoby pojawiły się 8.10.02 r. o godz. 4 rano. Zachorowania wystąpiły u osób spożywających obiady wyprodukowane w stołówce szkolnej. Podejrzany nośnikami były posiłki spożyte w dniach 7.10.02 r. (zupa ziemniaczana, spaghetti z mięsem i sosem) oraz 8.10.02 r. (krupnik, kotlet mielony, buraczki).

Decyzją PIS w Kole w dniu 9.10.02 r. wstrzymano działalność stołówki.

Pracownicy Oddz. Epidemiologii ustalili, że obiady wydawane w stołówce na terenie szkoły były spożywane zarówno na miejscu przez uczniów i nauczycieli jak i poza terenem stołówki - w domach prywatnych, stąd liczba chorych była większa od liczby obiadów spożytych w stołówce. W wyniku wnikliwego dochodzenia ustalono, że liczba osób narażonych wynosiła 204, a zachorowało ogółem 177 osób (w tym 62 osoby dorosłe i 115 dzieci). Wśród osób chorych znalazły się 3 osoby z otoczenia (1 osoba dorosła i 2 dzieci), które pomagały chorym po wystąpieniu pierwszych objawów, a same nie korzystały ze stołówki. Hospitalizowano 107 osób, w tym 30 dorosłych i 77 dzieci.

Epidemia trwała 4 dni: od 8 do 12.10.02 r. Okres wylegania wahał się od 15 do 74 godzin (średnio - 36 godzin). Większość chorych stanowili mieszkańcy 18 wsi kolskiego oraz jednej wsi pow. konińskiego.

U 23 osób zachorowania miały przebieg lekki, u 101 - średni, u 50 - średnio-ciężki i u 3 osób ciężki. U chorych obserwowano: nudności u 21 osób, wymioty u 120, biegunkę u 138, bóle brzucha u 65, gorączkę (od 37,5°C do 40,5°C) u 138, dreszcze u 35, bóle głowy u 27 oraz bóle żołądka u 7 osób. U 2 osób wystąpiły omdlenia.

W czasie trwania epidemii wykonano badania bakteriologiczne kału w kierunku pałeczek *Salmonella-Shigella*. Materiał pobrano od 378 osób (w tym od 204 osób narażonych i 174 osób z kontaktu z chorymi). Pałeczki *Salmonella* Enteritidis wyhodowano z materiału pobranego od 192 osób (w tym od 161 osób chorych korzystających ze stołówki, od 3 osób chorych z kontaktu, od 20 osób zdrowych korzystających ze stołówki oraz od 8 osób zdrowych z kontaktu z chorymi). Wśród chorych osób z wynikami dodatnimi znalazły się cztery osoby z personelu stołówki - trzy przygotowujące potrawy oraz intendenta.

W toku prowadzonego dochodzenia pracownicy PSSE w Kole pobrali do badań próbki żywnościowe potraw wcho-

dzących w skład obiadów spożywanych w dniach 7-8.10.02 r., z których wyhodowano:

- *Salmonella* Enteritidis, *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli* (ze spaghetti z sosem i mięsem),
- *Salmonella* Enteritidis, pałeczki z grupy *coli* (z krupniku),
- dużą liczbę pałeczek z grupy *coli* (z kotleta mielonego),
- *Salmonella* Enteritidis, *Staphylococcus aureus* (z buraczków).

Nie kwestionowano prób:

- jaj (badano skorupkę i wnętrze) znajdujących się w magazynie stołówki - zakupionych w dwóch gospodarstwach prywatnych, nie posiadających pozwolenia na sprzedaż jaj do zakładów żywienia zbiorowego i nie pozostających pod nadzorem weterynaryjnym;
- półproduktu - sosu neapolitańskiego w proszku, z którego przyrządzono sos do spaghetti;
- wody z wodociągu publicznego z kilku punktów: hydroforni, szkoły podstawowej, hali produkcyjnej masarni, w której produkowano mięso mielone, użyte do kotletów mielonych, sklepu mięsnego tejże masarni.

Z wymazów czystościowych pobranych w stołówce ze sprzętu produkcyjnego, powierzchni roboczych i naczyń wyhodowano *Salmonella* Enteritidis, *Escherichia coli* i *Staphylococcus aureus* (m.in. z wyparzacza do jaj) oraz zawyżoną ogólną liczbę drobnoustrojów.

Przedstawiciele Inspekcji Weterynaryjnej w ramach współpracy w dochodzeniu pobrali do badań jaja z gospodarstw, w których zaopatrywała się stołówka szkolna, wymazy podszewowe oraz wymazy z kloak kur. Z prób tych nie wyhodowano bakterii chorobotwórczych.

Ujemne wyniki uzyskano też w badaniu materiału pobranego od wszystkich pracowników masarni oraz wymazów sanitarnych z rąk pracowników i ze sprzętu produkcyjnego.

W podsumowaniu przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że głównym czynnikiem etiologicznym w ognisku była pałeczka *Salmonella* Enteritidis, oraz przyjęto, że pierwszym nośnikiem tych bakterii były prawdopodobnie pierwotnie zakażone jaja, zakupione w gospodarstwach nie objętych nadzorem weterynaryjnym, a następnymi nośnikami były zakażone potrawy wchodzące w skład obiadów z 7 i 8.10.02 r., przygotowywane w niewłaściwych warunkach sanitarnych.

W ramach działań zapobiegawczych i nadzoru nad zakładami opieki zdrowotnej skontrolowano NZOZ w Babiaku i SPZOZ w Kole, w których udzielano pomocy chorym. Szczególnym nadzorem objęto oddział dziecięcy, gdzie leczono 37 dzieci, który nie był oddziałem zakaźnym.

Po wznowieniu zajęć szkolnych pracownicy PSSE w Kole przeprowadzili edukację zdrowotną wśród pracowników szkoły, a także wśród uczniów.

Należy podkreślić, że dochodzenie epidemiologiczne w tym ognisku było trudne ze względu na jego rozsiany charakter (kilkanaście miejscowości) i dużą liczbę chorych.

mgr Halina Domańska-Kruk
Dział Epidemiologii WSSE Poznań

"Meldunki" udostępnione są w Internecie na stronie
<http://www.pzh.gov.pl/epimeld>

Opracowuje zespół: Mirosław P. Czarkowski (kier. zesp.), Ewa Cielebąk, Barbara Kondej, Ewa Stępień - tel. (0-prefix-22): 84-97-702, 54-21-210; fax (0-prefix-22) 54-21-211; e-mail: epimeld@pzh.gov.pl, epimeld@medstat.waw.pl
Kierownictwo naukowe: prof. dr hab. Wiesław Magdzik